

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA
OKRĘGOWE KOMISJE EGZAMINACYJNE

Informator
o egzaminie eksternistycznym
przeprowadzanym od sesji jesiennej 2016
z zakresu liceum ogólnokształcącego

GEOGRAFIA

GEOGRAFIA

Informator o egzaminie eksternistycznym przeprowadzanym od sesji jesiennej 2016 z zakresu liceum ogólnokształcącego

opracowany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną
we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi
w Gdańsku, Jaworznie, Krakowie, Łodzi,
Łomży, Poznaniu, Warszawie i Wrocławiu.

Warszawa 2015

Centralna Komisja Egzaminacyjna

ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa
tel. 22 536 65 00
ckesekr@cke.edu.pl
www.cke.edu.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk
tel. 58 320 55 90
komisja@oke.gda.pl
www.oke.gda.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie

ul. Adama Mickiewicza 4, 43-600 Jaworzno
tel. 32 616 33 99
sekretariat@oke.jaworzno.pl
www.oke.jaworzno.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

os. Szkolne 37, 31-978 Kraków
tel. 12 683 21 01
oke@oke.krakow.pl
www.oke.krakow.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

al. Legionów 9, 18-400 Łomża
tel. 86 216 44 95
sekretariat@oke.lomza.pl
www.oke.lomza.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi

ul. Ksawerego Praussa 4, 94-203 Łódź
tel. 42 634 91 33
komisja@komisja.pl
www.komisja.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu

ul. Gronowa 22, 61-655 Poznań
tel. 61 854 01 60
sekretariat@oke.poznan.pl
www.oke.poznan.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie

pl. Europejski 3, 00-844 Warszawa
tel. 22 457 03 35
info@oke.waw.pl
www.oke.waw.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu

ul. Tadeusza Zielińskiego 57, 53-533 Wrocław
tel. 71 785 18 52
sekretariat@oke.wroc.pl
www.oke.wroc.pl

SPIS TREŚCI

I	Informacje ogólne	7
II	Wymagania egzaminacyjne	11
III	Opis egzaminu	15
IV	Przykładowy arkusz egzaminacyjny	18
V	Przykładowe rozwiązania zadań zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym i ich ocena	33

I INFORMACJE OGÓLNE

I.1. Podstawy prawne

Zgodnie z ustawą z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (z późn. zm.) egzaminy eksternistyczne są integralną częścią zewnętrznego systemu egzaminowania. Za przygotowanie i przeprowadzanie tych egzaminów odpowiadają Centralna Komisja Egzaminacyjna i okręgowe komisje egzaminacyjne.

Sposób przygotowania i przeprowadzania egzaminów eksternistycznych reguluje rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 11 stycznia 2012 r. w sprawie egzaminów eksternistycznych (Dz.U. z 17 lutego 2012 r., poz. 188). Na podstawie wspomnianego aktu prawnego CKE i OKE opracowały *Procedury organizowania i przeprowadzania egzaminów eksternistycznych z zakresu szkoły podstawowej dla dorosłych, gimnazjum dla dorosłych, liceum ogólnokształcącego dla dorosłych oraz zasadniczej szkoły zawodowej*.

Egzaminy eksternistyczne z zakresu liceum ogólnokształcącego są przeprowadzane z przedmiotów, którymi są: język polski, język obcy nowożytny, historia, wiedza o społeczeństwie, podstawy przedsiębiorczości, geografia, biologia, chemia, fizyka, matematyka, informatyka – zgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 30 sierpnia 2012 r., poz. 977).

I.2. Warunki przystąpienia do egzaminów eksternistycznych

Do egzaminów eksternistycznych z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego może przystąpić osoba, która ukończyła gimnazjum albo ośmioletnią szkołę podstawową.

Osoba, która chce zdawać wyżej wymienione egzaminy eksternistyczne i spełnia formalne warunki, powinna nie później niż na 2 miesiące przed terminem rozpoczęcia sesji egzaminacyjnej złożyć do jednej z ośmiu okręgowych komisji egzaminacyjnych wniosek o dopuszczenie do egzaminów zawierający:

- 1) imię (imiona) i nazwisko,
- 2) datę i miejsce urodzenia,

3) numer PESEL, a w przypadku braku numeru PESEL – serię i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość,

4) adres,

5) wskazanie, jako typu szkoły, liceum ogólnokształcącego.

Do wniosku należy dołączyć także świadectwo ukończenia gimnazjum albo świadectwo ukończenia ośmioletniej szkoły podstawowej. Wniosek ten znajduje się na stronach internetowych OKE w formie załącznika do *Procedur organizowania i przeprowadzania egzaminów eksternistycznych*.

W terminie 14 dni od dnia otrzymania przez OKE wniosku zainteresowana osoba zostaje pisemnie poinformowana o wynikach postępowania kwalifikacyjnego. Od rozstrzygnięcia komisji okręgowej służy odwołanie do dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w terminie 7 dni od dnia jego doręczenia. Rozstrzygnięcie dyrektora CKE jest ostateczne. W przypadku zakwalifikowania osoby do zdawania egzaminów eksternistycznych dyrektor OKE informuje ją o konieczności złożenia deklaracji oraz dowodu wniesienia opłaty za zadeklarowane egzaminy lub wniosku o zwolnienie z opłaty.

Informację o miejscach przeprowadzania egzaminów dyrektor OKE podaje do publicznej wiadomości na stronie internetowej okręgowej komisji egzaminacyjnej nie później niż na 15 dni przed terminem rozpoczęcia sesji egzaminacyjnej.

Osoba dopuszczona do egzaminów eksternistycznych zdaje egzaminy w okresie nie dłuższym niż 3 lata. W uzasadnionych wypadkach, na wniosek zdającego, dyrektor komisji okręgowej może przedłużyć okres zdawania egzaminów eksternistycznych o dwie sesje egzaminacyjne. Dyrektor komisji okręgowej na wniosek osoby, która w okresie nie dłuższym niż 3 lata od upływu okresu zdawania ponownie ubiega się o przystąpienie do egzaminów eksternistycznych, zalicza tej osobie egzaminy eksternistyczne zdane w wyżej wymienionym okresie.

Osoba dopuszczona do egzaminów eksternistycznych, nie później niż na 30 dni przed terminem rozpoczęcia sesji egzaminacyjnej, składa dyrektorowi komisji okręgowej:

1) pisemną informację wskazującą przedmioty, z zakresu których zamierza zdawać egzaminy eksternistyczne w danej sesji egzaminacyjnej,

2) dowód wniesienia opłaty za egzaminy eksternistyczne z zakresu zajęć edukacyjnych albo wniosek o zwolnienie z opłaty.

Zdający może, w terminie 2 dni od dnia przeprowadzenia egzaminu eksternistycznego z danych zajęć edukacyjnych, zgłosić zastrzeżenia do dyrektora komisji okręgowej, jeżeli uzna, że w trakcie egzaminu zostały naruszone przepisy dotyczące jego przeprowadzania. Dyrektor komisji okręgowej rozpatruje zastrzeżenia w terminie 7 dni od dnia ich otrzymania. Rozstrzygnięcie dyrektora komisji okręgowej jest ostateczne.

W przypadku naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzania egzaminu eksternistycznego, jeżeli naruszenie to mogło mieć wpływ na wynik egzaminu, dyrektor komisji okręgowej, w porozumieniu z dyrektorem Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, ma prawo unieważnić egzamin eksternistyczny z danych zajęć edukacyjnych i zarządzić jego ponowne przeprowadzenie w następnej sesji egzaminacyjnej. Unieważnienie egzaminu może dotyczyć poszczególnych lub wszystkich zdających.

Na wniosek zdającego sprawdzony i oceniony arkusz egzaminacyjny oraz karta punktowania są udostępniane zdającemu do wglądu w miejscu i czasie określonych przez dyrektora komisji okręgowej.

I.3. Zasady dostosowania warunków i formy przeprowadzania egzaminu dla zdających z dysfunkcjami

Osoby niewidome, słabowidzące, niesłyszące, słabosłyszące, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim lub z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, przystępują do egzaminów eksternistycznych w warunkach i formie dostosowanych do rodzaju ich niepełnosprawności. Osoby te zobowiązane są przedstawić zaświadczenie wydane przez lekarza i potwierdzające występowanie danej dysfunkcji.

Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej opracowuje szczegółową informację o sposobach dostosowania warunków i formy przeprowadzania egzaminów eksternistycznych do potrzeb i możliwości wyżej wymienionych osób i podaje ją do publicznej wiadomości na stronie internetowej CKE, nie później niż do dnia 1 września roku poprzedzającego rok, w którym są przeprowadzane egzaminy eksternistyczne.

Na podstawie wydanego przez lekarza zaświadczenia potwierdzającego występowanie danej dysfunkcji oraz zgodnie ze szczegółową informacją, o której mowa powyżej, dyrektor komisji okręgowej (lub upoważniona przez niego osoba) wskazuje sposób lub sposoby dostosowania

warunków i formy przeprowadzania egzaminu eksternistycznego do potrzeb i możliwości osoby z dysfunkcją/dysfunkcjami przystępującej do egzaminu eksternistycznego. Wyżej wymienione zaświadczenie przedkłada się dyrektorowi komisji okręgowej wraz z wnioskiem o dopuszczenie do egzaminów.

Zdający, który jest chory, może w czasie trwania egzaminu eksternistycznego korzystać ze sprzętu medycznego i leków koniecznych do stosowania w danej chorobie.

II WYMAGANIA EGZAMINACYJNE

II.1. Wiadomości wstępne

Zakres wiadomości i umiejętności sprawdzanych na egzaminie eksternistycznym wyznaczają wymagania ogólne i szczegółowe z zakresu podstawowego dla IV etapu edukacyjnego, określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego, wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 30 sierpnia 2012 r., poz. 977). Zgodnie z zapisami w podstawie programowej, podczas kształcenia w liceum ogólnokształcącym wymaga się wiadomości i umiejętności nabytych nie tylko na IV etapie kształcenia, lecz także na wcześniejszych etapach edukacyjnych.

II.2. Wymagania

Wiadomości i umiejętności przewidziane dla uczących się w liceum ogólnokształcącym opisano w podstawie programowej – zgodnie z ideą europejskich ram kwalifikacji – w języku efektów kształcenia¹. Cele kształcenia sformułowano w języku wymagań ogólnych, a treści nauczania oraz oczekiwane umiejętności uczących się wyrażono w języku wymagań szczegółowych.

II.2.1. Cele kształcenia – wymagania ogólne z przedmiotu *geografia* w liceum ogólnokształcącym

I. Wykorzystanie różnych źródeł informacji do analizy i prezentowania współczesnych problemów przyrodniczych, gospodarczych, społecznych, kulturowych i politycznych.

II. Formułowanie i weryfikowanie hipotez dotyczących problemów współczesnego świata.

III. Rozumienie relacji człowiek – przyroda – społeczeństwo w skali globalnej i regionalnej.

¹ Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (2008/C111/01).

II.2.2. Treści nauczania – wymagania szczegółowe z przedmiotu *geografia* w liceum ogólnokształcącym

1. Współczesne problemy demograficzne i społeczne świata. Zdający:

- 1) wyróżnia i charakteryzuje obszary o optymalnych i trudnych warunkach do zamieszkania w skali globalnej i regionalnej; formułuje prawidłowości rządzące rozmieszczeniem ludności na świecie;
- 2) charakteryzuje główne procesy demograficzne (fazy przejścia demograficznego i przejścia epidemiologicznego) na przykładzie całego świata i poszczególnych kontynentów;
- 3) klasyfikuje migracje, podaje ich przyczyny i ocenia skutki tego zjawiska; charakteryzuje współczesne kierunki emigracji Polaków i czynniki wpływające na atrakcyjność niektórych państw dla imigrantów;
- 4) wyjaśnia zróżnicowanie procesów urbanizacji na świecie; opisuje procesy tworzenia się aglomeracji miejskich oraz ich formy;
- 5) identyfikuje i wyjaśnia procesy wzrostu liczby ludności oraz ekspansji przestrzennej wielkich metropolii świata (np. poznaje przyczyny powstawania dzielnic nędzy, wzrostu przestępczości, degradacji środowiska przyrodniczego, problemów komunikacyjnych);
- 6) wyjaśnia znaczenie kultury i tradycji regionalnych w procesie różnicowania się regionów pod względem rozwoju społecznego i gospodarczego (np. wyjaśnia rolę tradycji w rozwoju przedsiębiorczości w państwach Azji Południowo-Wschodniej).

2. Zróżnicowanie gospodarcze świata. Zdający:

- 1) klasyfikuje państwa na podstawie analizy wskaźników rozwoju społecznego i gospodarczego; wyróżnia regiony bogate i biedne (bogatą Północ i biedne Południe) i podaje przyczyny dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego regionów świata;
- 2) ocenia i projektuje różne formy pomocy państwa i organizacji pozarządowych państwom oraz regionom dotkniętym kryzysem (klęskami ekologicznymi, wojnami, głodem);
- 3) opisuje główne obszary upraw i chowu zwierząt na świecie, wyjaśnia ich zróżnicowanie przestrzenne;
- 4) wyjaśnia, z czego wynikają różnice w wielkości i strukturze spożycia żywności na świecie (uwarunkowania przyrodnicze, kulturowe, społeczne i polityczne, mechanizmy wpływające na nierównomierny rozdział żywności w skali globalnej);

- 5) opisuje zmiany w funkcji obszarów wiejskich na wybranych przykładach (np. w Unii Europejskiej, w regionach turystycznych w państwach rozwijających się); potrafi wyjaśnić szanse i zagrożenia dla środowiska przyrodniczego i mieszkańców poszczególnych regionów, wynikające z procesów przemian zachodzących na terenach wiejskich;
- 6) charakteryzuje kierunki zmian w powierzchni lasów na świecie (w wyniku procesów wylesiania i zalesiania) i podaje przykłady gospodarowania zasobami leśnymi (pozytywne i negatywne);
- 7) charakteryzuje cechy gospodarki morskiej i podaje przykłady wykorzystania oceanu światowego oraz zagrożeń wynikających ze zbyt intensywnej eksploatacji zasobów morskich;
- 8) charakteryzuje i ocenia zróżnicowanie i zmiany struktury wykorzystania surowców energetycznych na świecie; dokonuje oceny zjawiska uzależnienia produkcji energii na świecie od źródeł zaopatrzenia surowców nieodnawialnych, potrafi wyjaśnić twierdzenie „ropa rządzi światem”;
- 9) wyjaśnia, na czym polegają zmiany zachodzące na rynku pracy w skali globalnej oraz regionalnej, wynikające z rozwoju nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- 10) przedstawia cechy przemysłu wysokiej technologii i podaje przykłady jego lokalizacji na świecie; poznaje nowe funkcje ośrodków przemysłowych i nowe formy przestrzenne – technopolie, klastry i dystrykty przemysłowe;
- 11) charakteryzuje wybrane obszary intensywnie zagospodarowywane turystycznie na świecie; wyjaśnia, dlaczego zmieniają się kierunki wyjazdów turystycznych Polaków; identyfikuje skutki rozwoju turystyki dla środowiska przyrodniczego;
- 12) ocenia rolę nowoczesnych usług komunikacyjnych w funkcjonowaniu gospodarki i w życiu codziennym;
- 13) wyjaśnia zmiany zachodzące w kierunkach i natężeniu ruchu osób i towarów; wskazuje przykłady lokalizacji nowoczesnych terminali i ich rolę w rozwoju regionów;
- 14) podaje przykłady procesów globalizacji i ich wpływu na rozwój regionalny i lokalny;
- 15) wyjaśnia współczesne zmiany na mapie politycznej świata;
- 16) wyjaśnia na wybranych przykładach (w skali lokalnej, regionalnej i globalnej) przyczyny procesów integracyjnych i ich skutki gospodarcze, społeczne i polityczne.

3. Relacja człowiek – środowisko przyrodnicze a zrównoważony rozwój. Zdający:

- 1) formułuje problemy wynikające z eksploatacji zasobów odnawialnych i nieodnawialnych; potrafi przewidzieć przyrodnicze i pozaprzyrodnicze przyczyny i skutki zakłóceń równowagi ekologicznej;
- 2) charakteryzuje obszary niedoboru i nadmiaru wody na świecie i określa przyczyny tego zróżnicowania (w tym zanieczyszczenia wód); przedstawia projekty rozwiązań stosowanych w sytuacjach braku lub niedoborów wody w różnych strefach klimatycznych;
- 3) rozróżnia przyczyny zachodzących współcześnie globalnych zmian klimatu (ocieplenia globalnego) i ocenia rozwiązania podejmowane w skali globalnej i regionalnej zapobiegające temu zjawisku;
- 4) wykazuje na przykładach, że zbyt intensywne wykorzystanie rolnicze gleb oraz nieumiejętne zabiegi agrotechniczne powodują w wielu częściach świata degradację gleb, co w konsekwencji prowadzi do spadku produkcji żywności, a w niektórych regionach świata – do głodu i ubóstwa;
- 5) wykazuje na przykładach pozaprzyrodnicze czynniki zmieniające relacje człowiek – środowisko przyrodnicze (rozszerzanie udziału technologii energooszczędnych, zmiany modelu konsumpcji, zmiany poglądów dotyczących ochrony środowiska).

III OPIS EGZAMINU

III.1. Forma i zakres egzaminu

Egzamin eksternistyczny z zakresu liceum ogólnokształcącego z przedmiotu *geografia* jest egzaminem pisemnym, sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej, przytoczone w rozdziale II *Wymagania egzaminacyjne* niniejszego informatora. Osoba przystępująca do egzaminu rozwiązuje zadania zawarte w jednym arkuszu egzaminacyjnym.

III.2. Czas trwania egzaminu

Egzamin trwa **120** minut.

III.3. Arkusz egzaminacyjny

Arkusz egzaminacyjny z geografii składa się z zadań z zakresu wykorzystania różnych źródeł informacji, formułowania i weryfikowania hipotez dotyczących problemów współczesnego świata oraz rozumienia relacji człowiek – przyroda – społeczeństwo w skali globalnej oraz regionalnej.

W zadaniach mogą być wykorzystane różnorodne materiały źródłowe, np. mapy, plany, fotografie, rysunki, wykresy, dane statystyczne oraz teksty źródłowe, stanowiące podstawę do analizy i prezentowania współczesnych problemów przyrodniczych, gospodarczych, społecznych, kulturowych i politycznych.

Arkusz egzaminacyjny z geografii składa się z różnego rodzaju zadań zamkniętych i otwartych.

Wśród zadań zamkniętych mogą wystąpić:

- zadania wyboru wielokrotnego – zdający wybiera poprawną odpowiedź spośród kilku podanych propozycji;
- zadania typu „prawda/fałsz” – zdający stwierdza prawdziwość lub fałsz informacji, danych, sformułowań itp. zawartych w zadaniu;
- zadania na dobieranie – zdający łączy ze sobą podane elementy (np. do opisów, ilustracji, map, danych statystycznych dobiera odpowiadające im pojęcia, nazwy własne, informacje).

Wśród zadań otwartych mogą wystąpić:

- zadania z luką – zdający uzupełnia zdania, rysunki, dane statystyczne, wstawiając odpowiednie słowo, wyrażenie, zdanie, liczbę, oznaczenie itp.;
- zadania krótkiej odpowiedzi – zdający formułuje odpowiedź w formie jednego lub kilku wyrazów bądź zdań;

W arkuszu egzaminacyjnym obok numeru każdego zadania podano maksymalną liczbę punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.

III.4. Zasady rozwiązywania i zapisu rozwiązań

Zdający rozwiązuje zadania bezpośrednio w arkuszu egzaminacyjnym.

Ostatnia strona arkusza egzaminacyjnego jest przeznaczona na brudnopis.

III.5. Zasady sprawdzania i oceniania arkusza egzaminacyjnego

Za organizację procesu sprawdzania i oceniania arkuszy egzaminacyjnych odpowiadają okręgowe komisje egzaminacyjne. Rozwiązania zadań przez zdających sprawdzają i oceniają zewnątrzni egzaminatorzy powoływani przez dyrektora właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej.

Rozwiązania zadań oceniane są przez egzaminatorów na podstawie szczegółowych kryteriów jednolitych w całym kraju.

Ocenie podlegają tylko te fragmenty pracy, które dotyczą pytań/poleceń. Komentarze, nawet poprawne, wykraczające poza zakres pytań/poleceń, nie podlegają ocenie.

W zadaniach krótkiej odpowiedzi, za które można przyznać tylko jeden punkt, przyznaje się go wyłącznie za odpowiedź w pełni poprawną; jeśli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech, danych itp.), niż wynika to z polecenia w zadaniu, to ocenie podlega tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), o ilu mówi polecenie.

Jeśli w zadaniu krótkiej odpowiedzi, oprócz poprawnej odpowiedzi, dodatkowo podano odpowiedź (informację) błędną, sprzeczną z odpowiedzią poprawną, za rozwiązanie zadania nie przyznaje się punktów.

Zapisy w brudnopisie nie są oceniane.

Zadania egzaminacyjne ujęte w arkuszach egzaminacyjnych są oceniane w skali punktowej.

Wyniki egzaminów eksternistycznych z poszczególnych przedmiotów są wyrażane w stopniach według skali stopni szkolnych – od 1 do 6. Przeliczenia liczby punktów

uzyskanych na egzaminie eksternistycznym z danego przedmiotu na stopień szkolny dokonuje się w następujący sposób:

- stopień celujący (6) – od 93% do 100% punktów;
- stopień bardzo dobry (5) – od 78% do 92% punktów;
- stopień dobry (4) – od 62% do 77% punktów;
- stopień dostateczny (3) – od 46% do 61% punktów;
- stopień dopuszczający (2) – od 30% do 45% punktów;
- stopień niedostateczny (1) – poniżej 30% punktów.

Wyniki egzaminów eksternistycznych z poszczególnych zajęć edukacyjnych ustala komisja okręgowa na podstawie liczby punktów przyznanych przez egzaminatorów sprawdzających i oceniających dany arkusz egzaminacyjny.

Zdający zdał egzamin eksternistyczny z danego przedmiotu, jeżeli uzyskał z tego egzaminu ocenę wyższą od niedostatecznej.

Wynik egzaminu – wyrażony w skali stopni szkolnych – odnotowuje się na świadectwie ukończenia szkoły wydawanym przez właściwą okręgową komisję egzaminacyjną.

IV PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY

W tym rozdziale prezentujemy **przykładowy** arkusz egzaminacyjny. Zawiera on instrukcję dla zdającego oraz zestaw zadań egzaminacyjnych.

W rozdziale V informatora zamieszczono przykładowe odpowiedzi zdających, kryteria oceniania zadań oraz komentarze.

Arkuszy zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

PESEL (wpisuje zdający)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

LGE-A1-153

EGZAMIN EKSTERNISTYCZNY Z GEOGRAFII

LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE

Czas pracy: 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 14 stron (zadania 1–26). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
3. W rozwiązaniach zadań otwartych przedstaw tok rozumowania prowadzący do ostatecznego wyniku.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
7. Możesz korzystać z linijki, kalkulatora i lupy.
8. Na karcie punktowania wpisz swój PESEL. Zamaluj pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz właściwe. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
9. Pamiętaj, że w przypadku stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań egzaminacyjnych lub zakłócania prawidłowego przebiegu egzaminu w sposób, który utrudnia pracę pozostałym osobom zdającym, przewodniczący zespołu nadzorującego przerywa i unieważnia egzamin eksternistyczny.

Życzymy powodzenia!

Zadanie 1. (2 pkt)

Na mapie zaznaczono położenie wybranych miast.

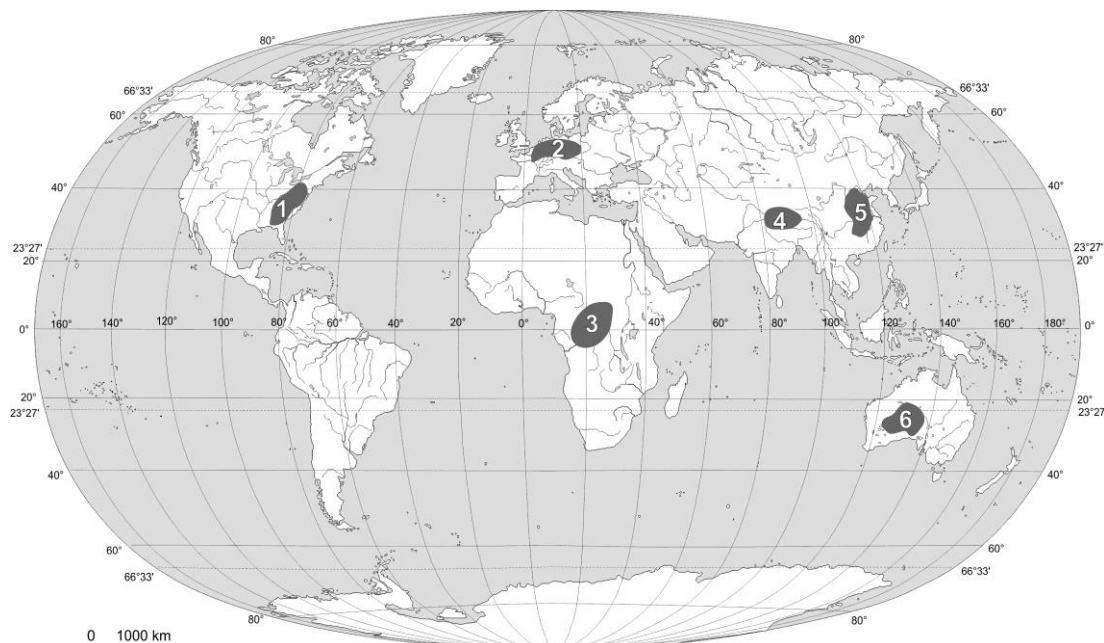

W tabeli zapisano cztery zdania. Wpisz w wolną rubrykę literę P, jeżeli zdanie jest prawdziwe, lub literę F, jeśli zdanie jest fałszywe.

Zdanie	P / F
Południe słoneczne w Krakowie jest w tym samym czasie, co w Rzeszowie.	
Słońce góruje w Gdańsku wcześniej niż w Zielonej Górze.	
W czerwcu noce są dłuższe w Gdańsku niż w Krakowie.	
Różnica czasu słonecznego między Zieloną Górą a Rzeszowem wynosi 1 godzinę.	

Zadanie 2. (2 pkt)

Na mapie numerami od 1 do 6 oznaczono trzy obszary o bardzo dużej gęstości zaludnienia i trzy obszary o bardzo małej gęstości zaludnienia.

Spośród obszarów zaznaczonych na mapie wybierz trzy o bardzo małej gęstości zaludnienia. Każdemu z wybranych obszarów przyporządkuj jedną cechę środowiska przyrodniczego A–C, która w największym stopniu ogranicza osadnictwo na tym obszarze. Wpisz do tabeli numery wybranych obszarów i litery, którymi oznaczono właściwe cechy środowiska przyrodniczego.

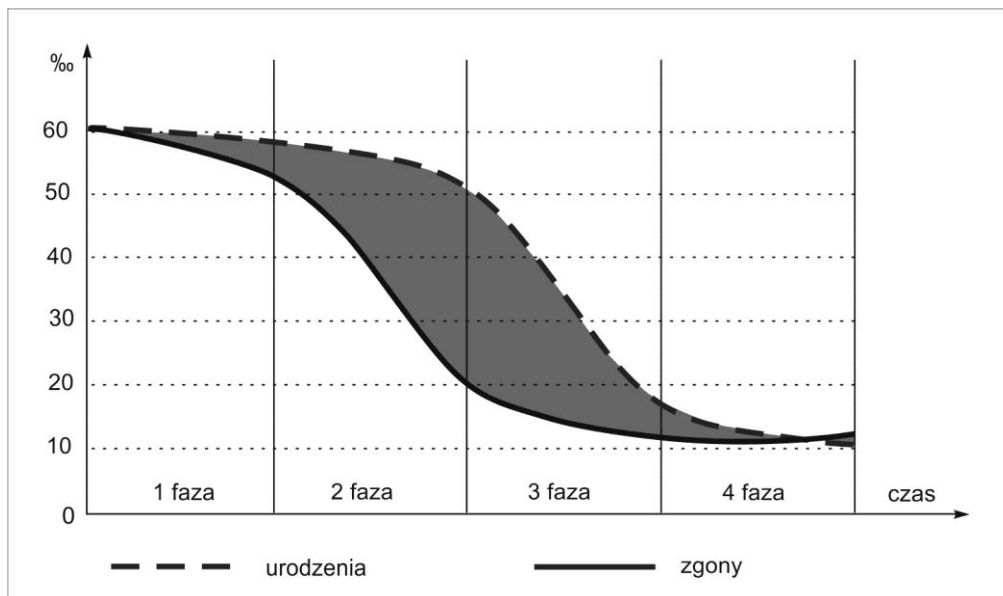
Cechy środowiska przyrodniczego:

- A. Bardzo mała roczna suma opadów.
- B. Duża wysokość nad poziomem morza.
- C. Wysoka temperatura i duża wilgotność powietrza.

Obszar o bardzo małej gęstości zaludnienia	Cecha środowiska przyrodniczego ograniczająca osadnictwo

Zadanie 3. (2 pkt)

Na wykresie przedstawiono fazy rozwoju demograficznego.

Uzupełnij zdania na podstawie wykresu – wpisz w wykropkowane miejsca numer właściwej fazy rozwoju demograficznego.

Ujemny przyrost naturalny mają państwa znajdujące się w fazie

Eksplozja demograficzna rozpoczyna się pod koniec fazy

Najwyższe wartości współczynnika przyrostu naturalnego występują na początku fazy

Zadanie 4. (2 pkt)

Mieszkaniec Krakowa wyjechał do Francji, aby podjąć pracę przy zbiorze winogron w jednej z winnic.

Podkreśl w każdym wierszu typ migracji odnoszący się do wyjazdu mieszkańca Krakowa.

Kryterium klasyfikacji migracji	Typy migracji
Zasięg przestrzenny	wewnętrzna / zewnętrzna
Przyczyna	ekonomiczna / polityczna
Długość trwania	wahadłowa / sezonowa
Stopień dobrowolności	swobodna / przymusowa

Zadanie 5. (2 pkt)

W niektórych, słabo rozwiniętych państwach nastąpił w drugiej połowie XX wieku gwałtowny wzrost liczby ludności wielkich miast. Pojawiły się tak zwane megamiasta, liczące po kilkanaście milionów mieszkańców.

Podaj trzy przykłady negatywnych skutków gwałtownego, niekontrolowanego rozwoju wielkich miast w państwach słabo rozwiniętych.

1.
2.
3.

Zadanie 6. (1 pkt)

Uzupełnij zdania, wpisując w wyznaczonych miejscach jedno z określeń podanych w nawiasach.

W krajach islamskich ze względów religijnych jest ograniczony lub całkowicie zaniechany chów (bydła / trzody chlewnej).

W basenie Morza Śródziemnego uprawa winorośli przeznaczonej do produkcji wina upowszechniona jest w krajach należących do kręgu kultury (muzułmańskiej / chrześcijańskiej)

Zadanie 7. (1 pkt)

W tabeli podano wartości czterech wskaźników dotyczących państw oznaczonych literami od A do F.

Państwo	Urbanizacja w %	Analfabetyzm w %	PKB w USD na jednego mieszkańca	Średnia długość życia w latach
A	23	63	268	43,8
B	74	0	99558	81,3
C	83	1	55245	81,8
D	13	35	120	59,2
E	70	22	272	48,4
F	77	3	42546	80,9

W wykropkowane miejsca wpisz litery, którymi oznaczono w tabeli trzy państwa o najwyższym poziomie rozwoju społecznego:,,

Zadanie 8. (1 pkt)

Spośród przykładów pomocy międzynarodowej A–E wybierz i zaznacz dwie formy pomocy humanitarnej, której udzielenie jest konieczne bezpośrednio po wystąpieniu katastrofalnego trzęsienia ziemi.

- A. Dostarczanie żywności, lekarstw i wody pitnej.
- B. Umorzenie długów najuboższych krajów.
- C. Pomoc w budowie szkół, szpitali, ujęć wody.
- D. Wysyłanie ratowników i sprzętu ratunkowego.
- E. Udzielanie pożyczek krajom rozwijającym się.

Zadanie 9. (1 pkt)

Poniżej podano informacje dotyczące chowu jednego z rodzajów zwierząt gospodarskich.

W Ameryce Południowej duży udział chowu tych zwierząt w produkcji rolnej związany jest z występującymi tam dużymi obszarami pastwisk (chów pastwiskowy). W Europie Zachodniej dominuje natomiast chów oborowy. W regionach międzyzwrotnikowych Afryki pogłowie ogranicza występująca tam mucha tse-tse. Państwami o największym pogłowie tych zwierząt są: Brazylia, Indie, Stany Zjednoczone i Chiny.

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Podane informacje dotyczą chowu

- A. koni.
- B. bydła.
- C. owiec.
- D. trzody chlewnej.

Zadanie 10. (2 pkt)

Podaj trzy przykłady korzyści, jakie wynikają z funkcji rekreacyjnej pełnionej przez sztuczne zbiorniki wodne i są odnoszone przez mieszkańców miejscowości położonych w bliskim sąsiedztwie tych zbiorników.

1.
2.
3.

Zadanie 11. (2 pkt)

Uzupełnij zdania, wpisując w każdą lukę jedno z określeń podanych w nawiasach.

W Polsce w 2010 roku lasy zajmowały (większą / mniejszą)
powierzchnię niż w roku 1950.

Kraje Europy Zachodniej i Japonia są największymi w świecie (eksporterami / importerami)
..... drewna.

Finlandia jest przykładem kraju, który prowadzi (rabunkową / racjonalną)
..... gospodarkę leśną.

Obecnie na Ziemi tempo niszczenia lasów jest (większe / mniejsze)
niż tempo zalesiania.

Zadanie 12. (2 pkt)

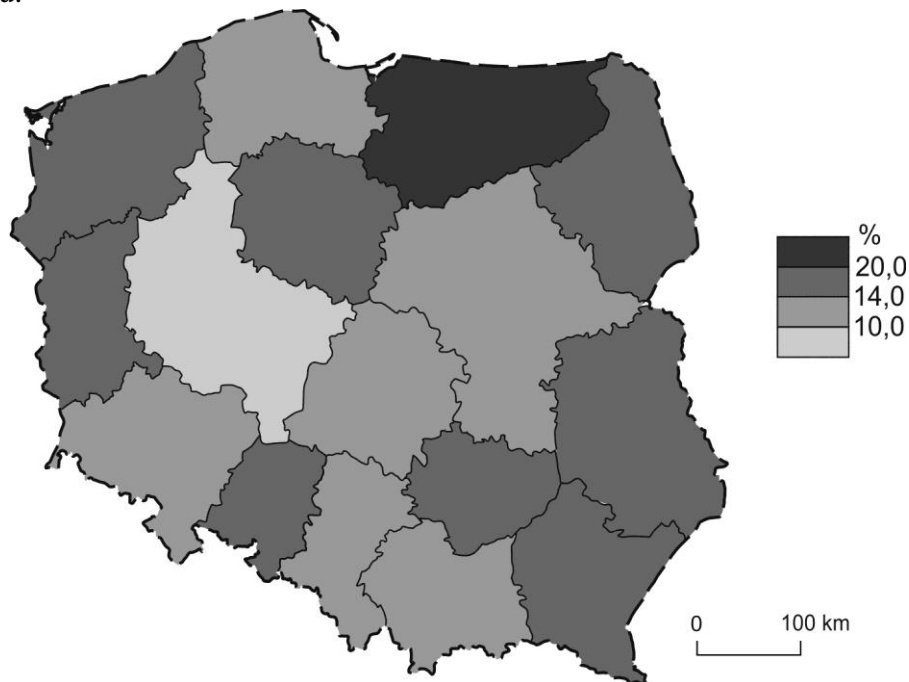
Podaj przykład zagrożenia, jakie może nastąpić w wyniku zbyt intensywnych połowów ryb morskich, oraz zaproponuj działanie, jakie można podjąć w celu ograniczenia połowów ryb morskich, nie zmniejszając wielkości spożycia ryb.

Przykład zagrożenia:
.....
.....

Propozycja działania:
.....
.....

Zadanie 13. (1 pkt)

Na mapie przedstawiono zróżnicowanie stopy bezrobocia w Polsce według województw w 2012 roku.

Uszereguj podane województwa według wielkości stopy bezrobocia od najmniejszej do największej. Wpisz w odpowiedniej kolejności nazwy podanych poniżej województw.

mazowieckie, podkarpackie, warmińsko-mazurskie, wielkopolskie

najmniejsza	stopa bezrobocia		największa

Zadanie 14. (1 pkt)

W tabeli podano dane dotyczące struktury produkcji energii elektrycznej według rodzajów elektrowni w wybranych krajach.

Kraje	Ciepne (węgiel, ropa, gaz)	Wodne, wiatrowe, słoneczne	Jądrowe	Geotermalne
Arabia Saudyjska	100,0	–	–	–
Australia	92,0	8,0	–	0,0
Republika Południowej Afryki	92,0	1,7	6,3	–

Oceń strukturę produkcji energii elektrycznej według rodzajów elektrowni w krajach podanych w tabeli.

Ocena:

.....

.....

Zadanie 15. (1 pkt)

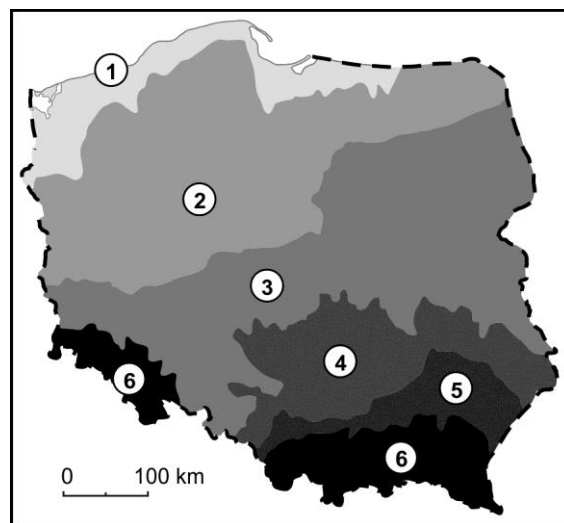
Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

W wyniku rozwoju nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych następuje

- A. wzrost znaczenia telepracy.
- B. wzrost bezrobocia sezonowego.
- C. zmniejszenie znaczenia kształcenia ustawicznego.
- D. spadek znaczenia działalności badawczo-rozwojowej.

Zadanie 16. (2 pkt)

Na fotografii przedstawiono krajobraz charakterystyczny dla jednego z pasów rzeźby zaznaczonych na mapie.

16.1. Podaj nazwę pasa rzeźby, którego charakterystyczny krajobraz przedstawiono na fotografii.

.....

16.2. Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Krajobraz przedstawiony na fotografii jest charakterystyczny dla pasa rzeźby oznaczonego na mapie numerem

- A. 1
- B. 2
- C. 3
- D. 6

Zadanie 17. (1 pkt)

Zaznacz dwie cechy przemysłu wysokiej technologii.

- A. Niska rentowność.
- B. Duże nakłady kapitałowe.
- C. Niska wydajność pracy.
- D. Niska materiałochłonność i energochłonność.
- E. Duża uciążliwość dla środowiska naturalnego.

Zadanie 18. (2 pkt)

W tabeli podano informacje dotyczące atrakcyjności turystycznej wybranych państw świata.

Przyporządkuj podane państwa do informacji dotyczących atrakcyjności turystycznej. Wpisz w każdym wierszu tabeli nazwy dwóch państw, wybrane z podanych poniżej.

Austria, Birma (Mjanmar), Grecja, Szwajcaria, Tajlandia, Włochy

Informacje	Państwa
– dogodne warunki do uprawiania narciarstwa i wspinaczki – czyste środowisko – dobrze rozwinięta infrastruktura turystyczna
– łagodny klimat i ciepłe morze – świątynie buddyjskie – stosunkowo tanie usługi turystyczne
– ciepłe, słoneczne lata – urozmaicony krajobraz nadmorski – zabytki kultury antycznej

Zadanie 19. (2 pkt)

Podaj trzy przykłady korzyści dla regionów wynikające ze zlokalizowania w nich nowoczesnych terminali transportowych.

1.
2.
3.

Zadanie 20. (1 pkt)

Uzasadnij stwierdzenie, że globalizacja może przyczyniać się do rozwoju społeczno-gospodarczego krajów słabo rozwiniętych.

.....

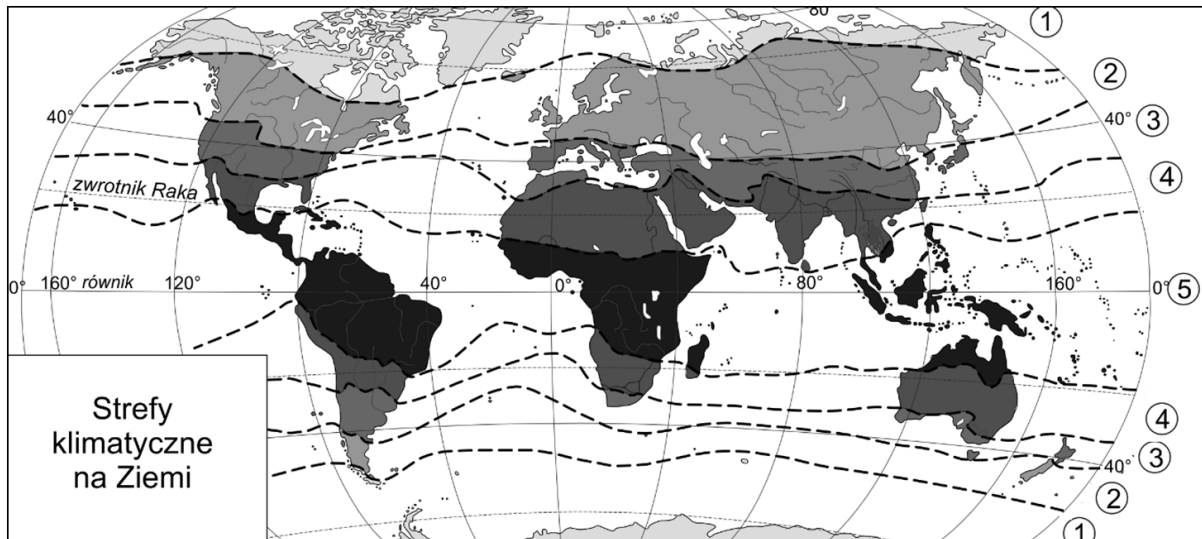
.....

.....

Zadanie 21. (1 pkt)

Zamieszczone informacje dotyczą jednej z pięciu stref klimatycznych oznaczonych na mapie numerami od 1 do 5.

Średnia miesięczna temperatura powietrza przekracza 20 °C, a temperatura najchłodniejszego miesiąca waha się od 10 °C do powyżej 20 °C. W klimatach suchych tej strefy opady należą do najniższych na Ziemi, a w klimatach monsunowych są bardzo wysokie w miesiącach letnich. Występuje tu najwięcej pustyni o bardzo skąpej roślinności nigdzie nietworzącej zwartej pokrywy.

Wpisz nazwę strefy klimatycznej, której dotyczą podane informacje, oraz numer, którym oznaczono jej położenie na mapie. Nazwę strefy wybierz z podanych poniżej.

Strefa klimatów: równikowych, zwrotnikowych, podzwrotnikowych, umiarkowanych

Strefa klimatów, numer na mapie

Zadanie 22. (1 pkt)

Wybierz zestawienie informacji zamieszczonych w tabeli, które są poprawnym uzupełnieniem i dokończeniem zdania. Zaznacz numer 1 albo 2 oraz literę A albo B.

W krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo telekomunikacja ma

1.	większe znaczenie niż transport,	ponieważ w tych krajach dominującą rolę	A.	mają usługi i przemysł wysokiej technologii.
2.	mniejsze znaczenie niż transport,		B.	ma hutnictwo i przemysł maszynowy.

Zadanie 23. (2 pkt)

W tabeli podano informacje dotyczące dwóch państw spośród oznaczonych na mapie numerami od 1 do 5.

Uzupełnij tabelę. Wpisz w odpowiednie komórki nazwy państw, których dotyczą podane informacje, oraz numery, którymi oznaczono te państwa na mapie.

Informacje	Nazwa państwa	Numer na mapie
Jedno z dwóch państw, które powstały w 1993 roku. Do ich powstania przyczyniły się wydarzenia z 1989 roku nazwane aksamitną rewolucją. Jest członkiem strefy Schengen i strefy euro.		
Państwo powstałe w 1990 roku w wyniku rozpadu Związku Radzieckiego, jest członkiem NATO i UE.		

Zadanie 24. (2 pkt)

Wyjaśnij, na czym polega stosowanie w zakładach przemysłowych tzw. zamkniętego obiegu wody, i podaj przykład korzyści dla środowiska przyrodniczego wynikającej z zastosowania takiego rozwiązania.

Wyjaśnienie:

.....

Przykład korzyści dla środowiska przyrodniczego:

.....

Zadanie 25. (1 pkt)

Jednym ze skutków zanieczyszczenia atmosfery jest zmniejszenie grubości warstwy ozonowej, nazywane dziurą ozonową.

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Główną przyczyną powstawania dziury ozonowej jest nadmierna emisja do atmosfery

- A. freonów.
- B. tlenków azotu.
- C. dwutlenku siarki.
- D. dwutlenku węgla.

Zadanie 26. (2 pkt)

Najważniejszym gazem cieplarnianym pochodzącym ze źródeł antropogenicznych jest dwutlenek węgla. Wielkość światowej emisji tego gazu na świecie wynosi około 29 mld ton.

Podaj trzy przykłady działań, które należy podejmować w przemyśle lub w transporcie w celu ograniczenia emisji dwutlenku węgla do atmosfery.

1.

.....

2.

.....

3.

.....

BRUDNOPIS

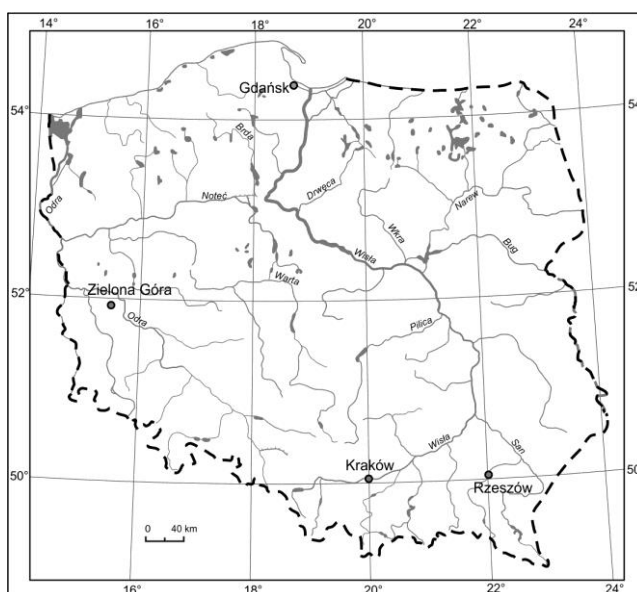
V PRZYKŁADOWE ROZWIĄZANIA ZADAŃ ZAMIESZCZONYCH W ARKUSZU EGZAMINACYJNYM I ICH OCENA

Uwaga:

Przykładowe wypowiedzi zdających są wiernymi cytatami z arkuszy egzaminacyjnych i mogą zawierać błędy.

Zadanie 1. (2 pkt)

Na mapie zaznaczono położenie wybranych miast.

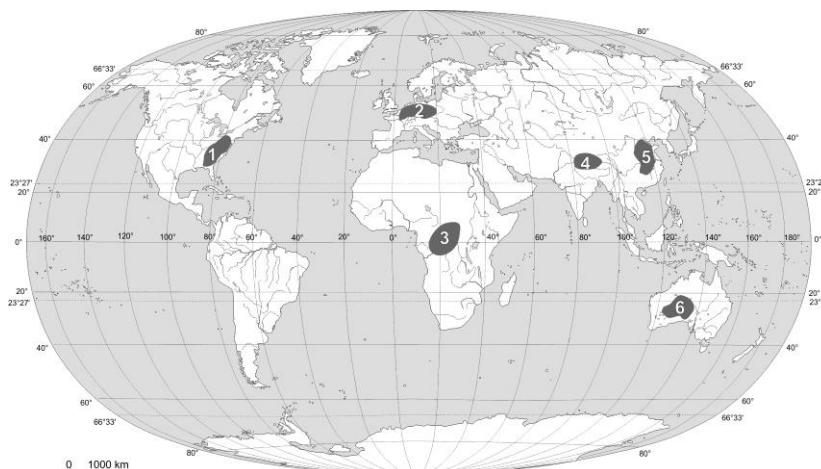

W tabeli zapisano cztery zdania. Wpisz w wolną rubrykę literę P, jeżeli zdanie jest prawdziwe, lub literę F, jeśli zdanie jest fałszywe.

Prawidłowa odpowiedź		Kryteria zaliczenia/Komentarz do zadania
		Za poprawne zaznaczenie czterech zdań zdający otrzymuje 2 punkty. Za poprawne zaznaczenie dwóch lub trzech zdań zdający otrzymuje 1 punkt. Za prawidłowe zaznaczenie jednego zdania, za brak odpowiedzi lub za błędną odpowiedź zdający otrzymuje 0 punktów.
Zdanie	P / F	Południe słoneczne w Krakowie jest w tym samym czasie, co w Rzeszowie.
Południe słoneczne w Krakowie jest w tym samym czasie, co w Rzeszowie.	F	Za prawidłowe zaznaczenie jednego zdania, za brak odpowiedzi lub za błędną odpowiedź zdający otrzymuje 0 punktów.
Słońce góruje w Gdańsku wcześniej niż w Zielonej Górze.	P	Południe słoneczne to moment górowania Słońca nad południkiem przechodzącym przez określony punkt. Górowanie Słońca odbywa się wcześniej w miejscach położonych na wschodzie niż na zachodzie kraju.
W czerwcu noce są dłuższe w Gdańsku niż w Krakowie.	F	W miarę przesuwania się na północ, w czasie półrocza letniego, wzrasta długość dnia na półkuli północnej.
Różnica czasu słonecznego między Zieloną Górą a Rzeszowem wynosi 1 godzinę.	F	Zadanie sprawdza wiedzę zdobytą w gimnazjum, niezbędną do rozumienia zjawisk i procesów omawianych w szkole ponadgimnazjalnej.

Zadanie 2. (2 pkt)

Na mapie numerami od 1 do 6 oznaczono trzy obszary o bardzo dużej gęstości zaludnienia i trzy obszary o bardzo małej gęstości zaludnienia.

Spośród obszarów zaznaczonych na mapie wybierz trzy o bardzo małej gęstości zaludnienia. Każdemu z wybranych obszarów przyporządkuj jedną cechę środowiska przyrodniczego A–C, która w największym stopniu ogranicza osadnictwo na tym obszarze. Wpisz do tabeli numery wybranych obszarów i litery, którymi oznaczono właściwe cechy środowiska przyrodniczego.

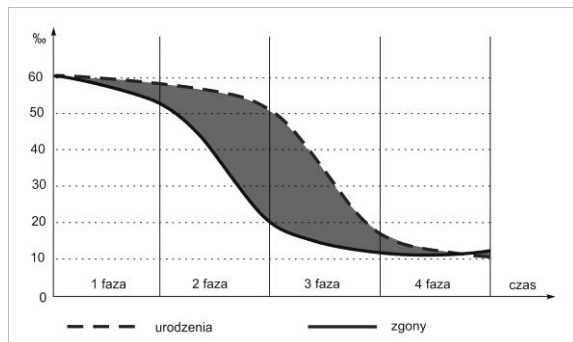
Cechy środowiska przyrodniczego:

- A. Bardzo mała roczna suma opadów.
- B. Duża wysokość nad poziomem morza.
- C. Wysoka temperatura i duża wilgotność powietrza.

Prawidłowa odpowiedź		Kryteria zaliczenia/Komentarz do zadania
		<p>Za poprawne wypełnienie trzech wierszy w tabeli zdający otrzymuje 2 punkty.</p> <p>Za poprawne wypełnienie dwóch wierszy w tabeli zdający otrzymuje 1 punkt.</p> <p>Za poprawne wypełnienie jednego wiersza, za brak odpowiedzi lub za błędną odpowiedź zdający otrzymuje 0 punktów.</p> <p>Środowisko przyrodnicze wpływa bardzo istotnie na gęstość zaludnienia. Czynniki przyrodniczymi ograniczającymi osadnictwo są m.in.: nadmierna lub zbyt mała ilość opadów, zbyt duża wilgotność powietrza, niskie temperatury powietrza występujące przez znaczną część roku czy brak żyznych gleb utrudniający rozwój rolnictwa.</p>
Obszar o bardzo małej gęstości zaludnienia	Cecha środowiska przyrodniczego ograniczająca osadnictwo	
3	C	
4	B	
6	A	

Zadanie 3. (2 pkt)

Na wykresie przedstawiono fazy rozwoju demograficznego.

Uzupełnij zdania na podstawie wykresu – wpisz w wykropkowane miejsca numer właściwej fazy rozwoju demograficznego.

Ujemny przyrost naturalny mają państwa znajdujące się w fazie

Eksplozja demograficzna rozpoczyna się pod koniec fazy

Najwyższe wartości współczynnika przyrostu naturalnego występują na początku fazy

Prawidłowa odpowiedź	Kryteria zaliczenia/Komentarz do zadania
W kolejności od góry: 4 2 3	<p>Za poprawne uzupełnienie trzech zdań zdający otrzymuje 2 punkty.</p> <p>Za poprawne uzupełnienie dwóch zdań zdający otrzymuje 1 punkt.</p> <p>Za poprawne uzupełnienie jednego zdania, za brak odpowiedzi lub za błędną odpowiedź zdający otrzymuje 0 punktów.</p> <p>Fazy rozwoju demograficznego pokazują zmiany współczynnika urodzeń i zgonów w różnych relacjach między nimi w określonym porządku.</p>

Zadanie 4. (2 pkt)

Mieszkaniec Krakowa wyjechał do Francji, aby podjąć pracę przy zbiorze winogron w jednej z winnic.

Podkreśl w każdym wierszu typ migracji odnoszący się do wyjazdu mieszkańca Krakowa.

Prawidłowa odpowiedź		Kryteria zaliczenia
Kryterium klasyfikacji migracji	Typy migracji	<p>Za podkreślenie czterech poprawnych typów migracji zdający otrzymuje 2 punkty.</p> <p>Za podkreślenie dwóch lub trzech poprawnych typów migracji zdający otrzymuje 1 punkt.</p> <p>Za podkreślenie jednego poprawnego typu migracji, za brak odpowiedzi lub za błędną odpowiedź zdający otrzymuje 0 punktów.</p>
Zasięg przestrzenny	wewnętrzna / <u>zewnątrzna</u>	
Przyczyna	<u>ekonomiczna</u> / polityczna	
Długość trwania	wahadłowa / <u>sezonowa</u>	
Stopień dobrowolności	<u>swobodna</u> / przymusowa	

Zadanie 5. (2 pkt)

W niektórych, słabo rozwiniętych państwach nastąpił w drugiej połowie XX wieku gwałtowny wzrost liczby ludności wielkich miast. Pojawiły się tak zwane megamiasta, liczące po kilkanaście milionów mieszkańców.

Podaj trzy przykłady negatywnych skutków gwałtownego, niekontrolowanego rozwoju wielkich miast w państwach słabo rozwiniętych.

1. 2. 3.

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązania
Przykłady prawidłowych odpowiedzi: – powstawanie dzielnic nędzy (slumsów); – problemy z zaopatrzeniem w wodę i żywność; – wzrost zanieczyszczenia środowiska (brak kanalizacji, odpowiednich wysypisk śmieci); – nasilenie konfliktów i wzrost przestępczości.		
A	1. Problemy z ilością żywności. 2. Zwiększenie prawdopodobieństwa epidemii. 3. Trudności z wodą pitną.	Zdający uzyskał 2 punkty.
B	1. Powstawanie dzielnic nędzy. 2. Problemy z zaopatrzeniem w wodę i żywność. 3. Powstawanie slumsów.	Zdający uzyskał 1 punkt, ponieważ trzecia odpowiedź jest powtórzeniem pierwszej. Slumsy są innym określeniem dzielnic nędzy.
C	1. Szansa na pracę. 2. Duża ilość osób wyjeżdża ze wsi ze względu na przeludnienie. 3. Powstawanie slumsów.	Zdający uzyskał 0 punktów. Odpowiedź 1. i 2. jest podaniem przyczyn wzrostu ludności miast, a nie jej skutków. Odpowiedź 3. jest poprawna.

Zadanie 6. (1 pkt)

Uzupełnij zdania, wpisując w wyznaczonych miejscach jedno z określeń podanych w nawiasach.

W krajach islamskich ze względów religijnych jest ograniczony lub całkowicie zaniechany chów (bydła / trzody chlewnej).

W basenie Morza Śródziemnego uprawa winorośli przeznaczonej do produkcji wina upowszechniona jest w krajach należących do kręgu kultury (muzułmańskiej / chrześcijańskiej)

Prawidłowa odpowiedź	Kryteria zaliczenia
W kolejności od góry: trzody chlewnej, chrześcijańskiej.	Za poprawne uzupełnienie dwóch zdań zdający otrzymuje 1 punkt. Za poprawne uzupełnienie jednego zdania, za brak odpowiedzi lub za błędną odpowiedź zdający otrzymuje 0 punktów.

Zadanie 7. (1 pkt)

W tabeli podano wartości czterech wskaźników dotyczących państw oznaczonych literami od A do F.

Państwo	Urbanizacja w %	Analfabetyzm w %	PKB w USD na jednego mieszkańca	Średnia długość życia w latach
A	23	63	268	43,8
B	74	0	99558	81,3
C	83	1	55245	81,8
D	13	35	120	59,2
E	70	22	272	48,4
F	77	3	42546	80,9

W wykropkowane miejsca wpisz litery, którymi oznaczono w tabeli trzy państwa o najwyższym poziomie rozwoju społecznego:,,

Prawidłowa odpowiedź	Kryteria zaliczenia/Komentarz do zadania
B, C, F	Za poprawne wpisanie trzech liter zdający otrzymuje 1 punkt. Za brak odpowiedzi lub za błędną odpowiedź zdający otrzymuje 0 punktów. Państwa o wysokim poziomie rozwoju społecznego charakteryzują się małymi wskaźnikami analfabetyzmu, dużą średnią długością trwania życia, i przewagą ludności żyjącej w miastach.

Zadanie 8. (1 pkt)

Spośród przykładów pomocy międzynarodowej A–E wybierz i zaznacz dwie formy pomocy humanitarnej, której udzielenie jest konieczne bezpośrednio po wystąpieniu katastrofalnego trzęsienia ziemi.

- A. Dostarczanie żywności, lekarstw i wody pitnej.
- B. Umorzenie długów najuboższych krajów.
- C. Pomoc w budowie szkół, szpitali, ujęć wody.
- D. Wysłanie ratowników i sprzętu ratunkowego.
- E. Udzielanie pożyczek krajom rozwijającym się.

Prawidłowa odpowiedź	Kryteria zaliczenia
A. Dostarczanie żywności, lekarstw i wody pitnej. D. Wysłanie ratowników i sprzętu ratunkowego.	Za podanie dwóch poprawnych odpowiedzi zdający otrzymuje 1 punkt. Za podanie jednej poprawnej odpowiedzi, za brak odpowiedzi lub za błędną odpowiedź zdający otrzymuje 0 punktów.

Zadanie 9. (1 pkt)

Poniżej podano informacje dotyczące chowu jednego z rodzajów zwierząt gospodarskich.

W Ameryce Południowej duży udział chowu tych zwierząt w produkcji rolnej związany jest z występującymi tam dużymi obszarami pastwisk (chów pastwiskowy). W Europie Zachodniej dominuje natomiast chów oborowy. W regionach międzyzwrotnikowych Afryki pogłowie ogranicza występująca tam mucha tse-tse. Państwami o największym pogłowie tych zwierząt są: Brazylia, Indie, Stany Zjednoczone i Chiny.

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Podane informacje dotyczą chowu

- A. koni.
- B. bydła.
- C. owiec.
- D. trzody chlewnej.

Prawidłowa odpowiedź	Kryteria zaliczenia/Komentarz do zadania
B. bydła.	Za podanie poprawnej odpowiedzi zdający otrzymuje 1 punkt. Za brak odpowiedzi lub za błędną odpowiedź zdający otrzymuje 0 punktów.

Zadanie 10. (2 pkt)

Podaj trzy przykłady korzyści, jakie wynikają z funkcji rekreacyjnej sztucznych zbiorników wodnych i są odnoszone przez mieszkańców miejscowości położonych w bliskim sąsiedztwie tych zbiorników.

1. 2. 3.

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązania
Przykłady prawidłowych odpowiedzi: – powstanie nowych miejsc pracy w rozwijających się usługach turystycznych; – poprawa infrastruktury (jakości dróg, kanalizacji); – rozwój sieci obiektów usługowych (sklepy, obiekty gastronomiczne); – wzrost dochodów uzyskiwanych z oferowanych usług turystycznych i rekreacyjnych.		
A	1. Możliwość znalezienia pracy w usługach. 2. Budowa nowych dróg. 3. Możliwość założenia gospodarstwa agroturystycznego.	Zdający uzyskał 2 punkty.
B	1. Zmniejszenie bezrobocia. 2. Możliwość pracy w usługach. 3. Ochrona przed powodzią.	Zdający uzyskał 1 punkt. Dwie pierwsze odpowiedzi są poprawne. Trzecia nie dotyczy funkcji rekreacyjnej zbiornika zaporowego.
C	1. Znalezienie pracy przy budowie zbiornika. 2. Praca w hotelach i restauracjach obok zbiornika. 3. Zabezpieczenie domów przed powodzią.	Zdający uzyskał 0 punktów, odpowiedzi 1. i 3. są błędne. Odpowiedź 2. jest poprawna.

Zadanie 11. (2 pkt)

Uzupełnij zdania, wpisując w każdą lukę jedno z określeń podanych w nawiasach.

W Polsce w 2010 roku lasy zajmowały (większą / mniejszą) powierzchnię niż w roku 1950.

Kraje Europy Zachodniej i Japonia są największymi w świecie (eksporterami / importerami) drewna.

Finlandia jest przykładem kraju, który prowadzi (rabunkową / racjonalną) gospodarkę leśną.

Obecnie na Ziemi tempo niszczenia lasów jest (większe / mniejsze) niż tempo zalesiania.

Prawidłowa odpowiedź	Kryteria zaliczenia
W kolejności od góry: większą importerami racjonalną większe	Za poprawne uzupełnienie czterech zdań zdający otrzymuje 2 punkty. Za poprawne uzupełnienie dwóch lub trzech zdań zdający otrzymuje 1 punkt. Za poprawne uzupełnienie jednego zdania, za brak odpowiedzi lub za błędną odpowiedź zdający otrzymuje 0 punktów.

Zadanie 12. (2 pkt)

Podaj przykład zagrożenia, jakie może nastąpić w wyniku zbyt intensywnych połowów ryb morskich, oraz zaproponuj działanie, jakie można podjąć w celu ograniczenia połowów ryb morskich, nie zmniejszając wielkości spożycia ryb.

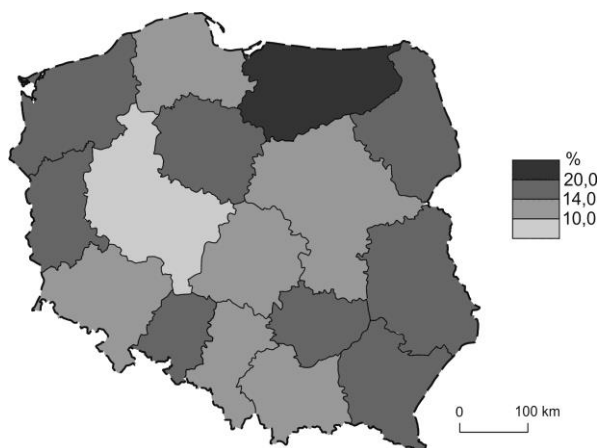
Przykład zagrożenia:

Propozycja działania:

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązania
<p>Przykłady prawidłowych odpowiedzi. Przykład zagrożenia: ustawiczne zwiększanie ilości odławianych ryb może doprowadzić do przełowienia łowisk, zmniejszenia populacji niektórych gatunków, a w konsekwencji – nawet do ich całkowitego wymarcia. Propozycja działań: – należy rozwijać akwakulturę, czyli hodowlę wybranych gatunków ryb w naturalnych lub sztucznych zbiornikach wodnych; – wskazane jest ustanowienie i ścisłe przestrzeganie limitów połowów wybranych gatunków ryb; – należy rozwijać hodowlę ryb słodkowodnych.</p>		
A	Przykład zagrożenia: zniszczenie jakiegoś gatunku ryb. Propozycja działań: zwiększenie ilości hodowanych ryb w jeziorach.	Zdający uzyskał 2 punkty.
B	Przykład zagrożenia: nadmierne spożywanie ryb przez ludzi. Propozycja działań: przestrzeganie limitów ilościowych łowionych ryb.	Zdający uzyskał 1 punkt. Przykład zagrożenia jest błędny.
C	Przykład zagrożenia: brak odpowiedzi. Propozycja działań: rozwój hodowli bydła, co się przełoży na zmniejszenie spożycia ryb.	Zdający uzyskał 0 punktów. Brak przykładu zagrożenia i zła propozycja działań.

Zadanie 13. (1 pkt)

Na mapie przedstawiono zróżnicowanie stopy bezrobocia w Polsce według województw w 2012 roku.

Uszereguj podane województwa według wielkości stopy bezrobocia od najmniejszej do największej. Wpisz w odpowiedniej kolejności nazwy podanych poniżej województw.

mazowieckie, podkarpackie, warmińsko-mazurskie, wielkopolskie

najmniejsza	stopa bezrobocia	największa	

Prawidłowa odpowiedź	Kryteria zaliczenia/Komentarz do zadania
<p>W kolejności od lewej: wielkopolskie, mazowieckie, podkarpackie, warmińsko-mazurskie</p>	<p>Za poprawną kolejność czterech województw zdający otrzymuje 1 punkt. Za brak odpowiedzi lub za błędną odpowiedź zdający otrzymuje 0 punktów. Współczynnik bezrobocia w Polsce jest największy w województwach o słabo rozwiniętym przemyśle i na obszarach, na których zlikwidowano Państwowe Gospodarstwa Rolne.</p>

Zadanie 14. (1 pkt)

W tabeli podano dane dotyczące struktury produkcji energii elektrycznej według rodzajów elektrowni w wybranych krajach.

Kraje	Ciepne (węgiel, ropa, gaz)	Wodne, wiatrowe, słoneczne	Jądrowe	Geotermalne
Arabia Saudyjska	100,0	–	–	–
Australia	92,0	8,0	–	0,0
Republika Południowej Afryki	92,0	1,7	6,3	–

Oceń strukturę produkcji energii elektrycznej według rodzajów elektrowni w krajach podanych w tabeli.

Ocena:

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązania
Przykłady prawidłowych odpowiedzi. Taka struktura produkcji energii jest niekorzystna, ponieważ są to surowce nieodnawialne, a ich zasoby ulegają wyczerpaniu. Spalanie tych surowców powoduje emisję do atmosfery wielu szkodliwych zanieczyszczeń. lub Taka struktura produkcji energii jest dla tych państw korzystna z ekonomicznego punktu widzenia, wykorzystują bowiem duże zasoby rodzimych surowców.		
A	Ocena: taka produkcja energii powoduje duże zanieczyszczenie środowiska.	Zdający otrzymał 1 punkt.
B	Ocena: mają dużo pieniędzy.	Zdający otrzymał 0 punktów. Dane zawarte w tabeli dotyczą struktury i skutków wytwarzania energii, a nie przyczyn zużycia.

Zadanie 15. (1 pkt)

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

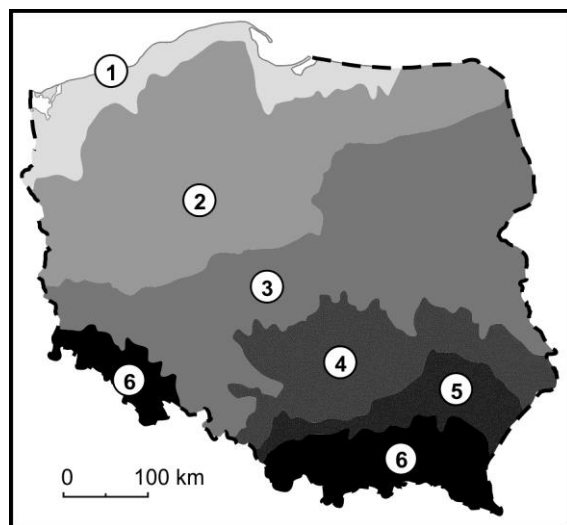
W wyniku rozwoju nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych następuje

- A. wzrost znaczenia telepracy.
- B. wzrost bezrobocia sezonowego.
- C. zmniejszenie znaczenia kształcenia ustawicznego.
- D. spadek znaczenia działalności badawczo-rozwojowej.

Prawidłowa odpowiedź	Kryteria zaliczenia
A. wzrost znaczenia telepracy.	Za podanie poprawnej odpowiedzi zdający otrzymuje 1 punkt. Za brak odpowiedzi lub za błędną odpowiedź zdający otrzymuje 0 punktów.

Zadanie 16. (2 pkt)

Na fotografii przedstawiono krajobraz charakterystyczny dla jednego z pasów rzeźby zaznaczonych na mapie.

16.1. Podaj nazwę pasa rzeźby, którego charakterystyczny krajobraz przedstawiono na fotografii.

.....

16.2. Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Krajobraz przedstawiony na fotografii jest charakterystyczny dla pasa rzeźby oznaczonego na mapie numerem

A. 1

B. 2

C. 3

D. 6

Prawidłowa odpowiedź	Kryteria zaliczenia
16.1. Pas pojezierzy (pojezierza) 16.2. B. 2	Za podanie poprawnej nazwy pasa rzeźby zdający otrzymuje 1 punkt. Za zaznaczenie poprawnego dokończenia zdania zdający otrzymuje 1 punkt. Za brak odpowiedzi lub za błędną odpowiedź zdający otrzymuje 0 punktów. Zadanie sprawdza wiedzę zdobytą w gimnazjum, niezbędną do rozumienia zjawisk i procesów omawianych w szkole ponadgimnazjalnej.

Zadanie 17. (1 pkt)

Zaznacz dwie cechy przemysłu wysokiej technologii.

- A. Niska rentowność.
- B. Duże nakłady kapitałowe.
- C. Niska wydajność pracy.
- D. Niska materiałochłonność i energochłonność.
- E. Duża uciążliwość dla środowiska naturalnego.

Prawidłowa odpowiedź	Kryteria zaliczenia
B. Duże nakłady kapitałowe. D. Niska materiałochłonność i energochłonność.	Za zaznaczenie dwóch poprawnych cech zdający otrzymuje 1 punkt. Za zaznaczenie jednej poprawnej cechy, za brak odpowiedzi lub za błędną odpowiedź zdający otrzymuje 0 punktów.

Zadanie 18. (2 pkt)

W tabeli podano informacje dotyczące atrakcyjności turystycznej wybranych państw świata.

Przyporządkuj podane państwa do informacji dotyczących atrakcyjności turystycznej. Wpisz w każdym wierszu tabeli nazwy dwóch państw, wybrane z podanych poniżej.

Austria, Birma (Mjanmar), Grecja, Szwajcaria, Tajlandia, Włochy

Informacje	Państwa
– dogodne warunki do uprawiania narciarstwa i wspinaczki – czyste środowisko – dobrze rozwinięta infrastruktura turystyczna
– łagodny klimat i ciepłe morze – świątynie buddyjskie – stosunkowo tanie usługi turystyczne
– ciepłe słoneczne lata – urozmaicony krajobraz nadmorski – zabytki kultury antycznej

Prawidłowa odpowiedź	Kryteria zaliczenia
Wierszami od góry: Austria, Szwajcaria Tajlandia, Birma (Mjanmar) Grecja, Włochy	Za poprawne przyporządkowanie pięciu lub sześciu państw zdający otrzymuje 2 punkty. Za poprawne przyporządkowanie trzech lub czterech państw zdający otrzymuje 1 punkt. Za poprawne przyporządkowanie jednego lub dwóch państw, za brak odpowiedzi lub za błędną odpowiedź zdający otrzymuje 0 punktów.

Zadanie 19. (2 pkt)

Podaj trzy przykłady korzyści dla regionów wynikające ze zlokalizowania w nich nowoczesnych terminali transportowych.

1. 2. 3.

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązania
Przykłady prawidłowych odpowiedzi: – zwiększenie dochodów z wymiany handlowej; – zwiększenie mobilności ludzi i kontaktów z innymi rynkami pracy; – zwiększenie integracji gospodarki regionu z gospodarkami innymi ośrodków; – przyspieszenie rozwoju gospodarczego regionu.		
A	1. Rozwój gospodarczy regionu. 2. Wzrost wpływów do budżetu samorządu. 3. Zmniejszenie bezrobocia.	Zdający otrzymał 2 punkty.
B	1. Zanieczyszczenie środowiska. 2. Większa współpraca z innymi regionami. 3. Łatwiejsze znalezienie pracy w innym regionie(dojazd).	Zdający otrzymał 1 punkt. Pierwszy przykład dotyczy negatywnych skutków, a nie – korzyści.
C	1. Zwiększenie ruchu na drogach. 2. Wzrost zanieczyszczeń. 3. Zanieczyszczenie wód gruntowych.	Zdający otrzymał 0 punktów. Podane odpowiedzi dotyczą skutków negatywnych, a nie – korzyści.

Zadanie 20. (1 pkt)

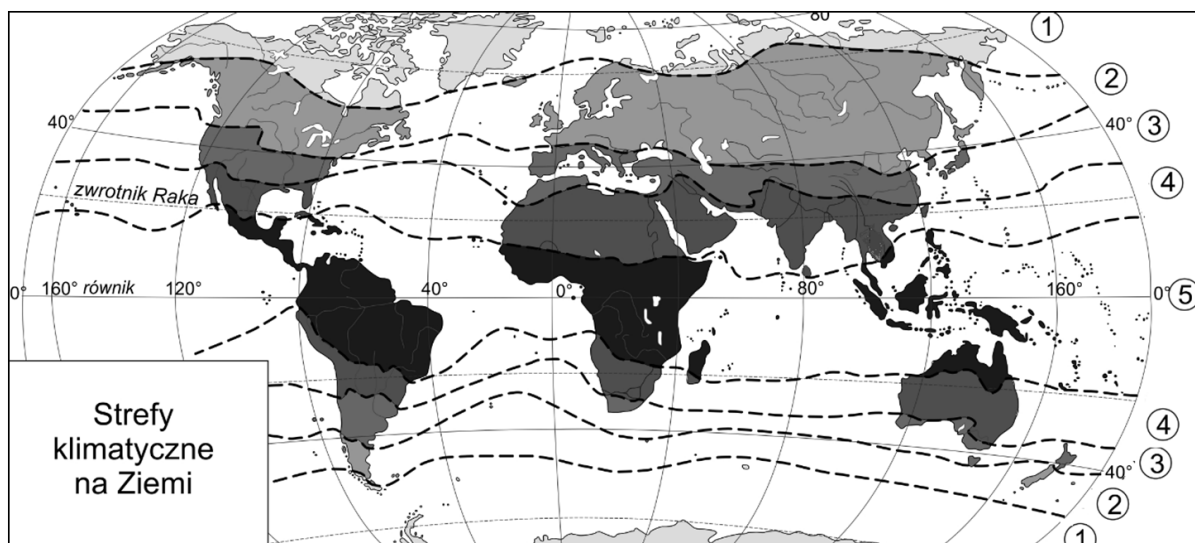
Uzasadnij stwierdzenie, że globalizacja może przyczyniać się do rozwoju społeczno-gospodarczego krajów słabo rozwiniętych.

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązania
	Przykład prawidłowej odpowiedzi. W krajach biednych o wysokim bezrobociu koszty pracy są niższe w porównaniu z krajami wysoko rozwiniętymi. Dlatego z uwagi na niższe koszty produkcji wielkie światowe koncerny często przenoszą swoje zakłady produkcyjne lub tworzą ich filie w krajach słabiej rozwiniętych gospodarczo. Nowe miejsca pracy wpływają na zmniejszenie bezrobocia oraz przyczyniają się do zwiększenia wartości produktu krajowego tych krajów.	
A	Ponieważ w krajach wysoko rozwiniętych trzeba płacić dużo za pracę, więc produkuje się więcej w krajach słabo rozwiniętych, a to daje pracę.	Zdający otrzymał 1 punkt.
B	Globalizacja przyczynia się do rozwoju gospodarczego kraju.	Zdający otrzymał 0 punktów. Odpowiedź jest powtórzeniem informacji z polecenia.

Zadanie 21. (1 pkt)

Zamieszczone informacje dotyczą jednej z pięciu stref klimatycznych oznaczonych na mapie numerami od 1 do 5.

Średnia miesięczna temperatura powietrza przekracza 20 °C, a temperatura najchłodniejszego miesiąca waha się od 10 °C do powyżej 20 °C. W klimatach suchych tej strefy opady należą do najniższych na Ziemi, a w klimatach monsunowych są bardzo wysokie w miesiącach letnich. Występuje tu najczęściej pustyni o bardzo skąpej roślinności nigdzie nietworzącej zwartej pokrywy.

Wpisz nazwę strefy klimatycznej, której dotyczą podane informacje, oraz numer, którym oznaczono jej położenie na mapie. Nazwę strefy wybierz z podanych poniżej.

Strefa klimatów: równikowych, zwrotnikowych, podzwrotnikowych, umiarkowanych

Strefa klimatów, numer na mapie

Prawidłowa odpowiedź	Kryteria zaliczenia
Strefa klimatów <u>zwrotnikowych</u> , numer na mapie <u>4</u> .	<p>Za podanie poprawnej nazwy strefy i numeru na mapie zdający otrzymuje 1 punkt.</p> <p>Za brak odpowiedzi lub za błędną odpowiedź zdający otrzymuje 0 punktów.</p> <p>Zadanie sprawdza wiedzę zdobytą w gimnazjum, niezbędną do rozumienia zjawisk i procesów omawianych w szkole ponadgimnazjalnej.</p>

Zadanie 22. (1 pkt)

Wybierz zestawienie informacji zamieszczonych w tabeli, które są poprawnym uzupełnieniem i dokończeniem zdania. Zaznacz numer 1 albo 2 oraz literę A albo B.

W krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo telekomunikacja ma

1.	większe znaczenie niż transport,	ponieważ w tych krajach dominującą rolę	A.	mają usługi i przemysł wysokiej technologii.
2.	mniejsze znaczenie niż transport,		B.	ma hutnictwo i przemysł maszynowy.

Prawidłowa odpowiedź	Kryteria zaliczenia
1, A	<p>Za zaznaczenie dwóch poprawnych odpowiedzi zdający otrzymuje 1 punkt.</p> <p>Za brak odpowiedzi lub za błędną odpowiedź zdający otrzymuje 0 punktów.</p>

Zadanie 23. (2 pkt)

W tabeli podano informacje dotyczące dwóch państw spośród oznaczonych na mapie numerami od 1 do 5.

Uzupełnij tabelę. Wpisz w odpowiednie komórki nazwy państw, których dotyczą podane informacje, oraz numery, którymi oznaczono te państwa na mapie.

Informacje	Nazwa państwa	Numer na mapie
Jedno z dwóch państw, które powstały w 1993 roku. Do ich powstania przyczyniły się wydarzenia z 1989 roku nazwane aksamitną rewolucją. Jest członkiem strefy Schengen i strefy euro.		
Państwo powstałe w 1990 roku w wyniku rozpadu Związku Radzieckiego, jest członkiem NATO i UE.		

Prawidłowa odpowiedź	Kryteria zaliczenia
Słowacja – 3 Litwa – 1	Za poprawne uzupełnienie dwóch wierszy w tabeli zdający otrzymuje 2 punkty. Za poprawne uzupełnienie jednego wiersza w tabeli zdający otrzymuje 1 punkt. Za brak odpowiedzi lub błędną odpowiedź zdający otrzymuje 0 punktów.

Zadanie 24. (2 pkt)

Wyjaśnij, na czym polega stosowanie w zakładach przemysłowych tzw. zamkniętego obiegu wody, i podaj przykład korzyści dla środowiska przyrodniczego wynikającej z zastosowania takiego rozwiązania.

Wyjaśnienie:

Przykład korzyści dla środowiska przyrodniczego:

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązania
<p>Przykłady prawidłowej odpowiedzi. Wyjaśnienie: stosowanie w przemyśle zamkniętego obiegu wody polega na oczyszczeniu wody użytej w procesie technologicznym i ponownym wykorzystaniu jej do produkcji. Przykład korzyści: – zmniejszenie ilości zużywanej wody; – zmniejszenie ilości zanieczyszczeń odprowadzanych bezpośrednio do rzek.</p>		
A	Wyjaśnienie: powtórne wykorzystanie wody w przemyśle. Przykład korzyści: mniejsze zanieczyszczenie wody.	Zdający otrzymał 2 punkty.
B	Wyjaśnienie: powtórne wykorzystanie wody w przemyśle. Przykład korzyści:	Zdający otrzymał 1 punkt. Brak przykładu korzyści.
C	Wyjaśnienie: stosowanie wody deszczowej do podlewania. Przykład korzyści: mniejsze rachunki za wodę.	Zdający otrzymał 0 punktów. Zarówno wyjaśnienie, jak i przykład korzyści są błędne.

Zadanie 25. (1 pkt)

Jednym ze skutków zanieczyszczenia atmosfery jest zmniejszenie grubości warstwy ozonowej, nazywane dziurą ozonową.

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Główną przyczyną powstawania dziury ozonowej jest nadmierna emisja do atmosfery

- A. freonów.
- B. tlenków azotu.
- C. dwutlenku siarki.
- D. dwutlenku węgla.

Prawidłowa odpowiedź	Kryteria zaliczenia
A. freonów.	Za zaznaczenie poprawnej odpowiedzi zdający otrzymuje 1 punkt. Za brak odpowiedzi lub za błędną odpowiedź zdający otrzymuje 0 punktów.

Zadanie 26. (2 pkt)

Najważniejszym gazem cieplarnianym pochodzącym ze źródeł antropogenicznych jest dwutlenek węgla. Wielkość światowej emisji tego gazu na świecie wynosi około 29 mld ton.

Podaj trzy przykłady działań, które należy podejmować w przemyśle lub w transporcie w celu ograniczenia emisji dwutlenku węgla do atmosfery.

1. 2. 3.

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązania
Przykłady prawidłowej odpowiedzi: – ograniczenie zużycia paliw kopalnych; – zwiększenie udziału energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych; – rozwój w przemyśle technologii energooszczędnych; – większe rozpowszechnienie recyklingu.		
A	1. Produkcja mniejszej ilości energii ze źródeł odnawialnych na korzyść innych. 2. Stosowanie technologii zużywającej mniej energii. 3. Stosowanie bardziej efektywnych procesów produkcji energii.	Zdający uzyskał 2 punkty.
B	1. Działania organizacji międzynarodowych dążące do stosowania samochodów z katalizatorami. 2. Sadzenie lasów. 3. Zastępowanie energii z paliw kopalnych energią z alternatywnych źródeł.	Zdający uzyskał 1 punkt. Drugi przykład nie dotyczy działań w przemyśle lub w transporcie.
C	1. Ograniczenie wycinania lasów równikowych. 2. Sadzenie drzew na słabych glebach. 3. Dopłaty do zmiany ogrzewania w domach.	Zdający uzyskał 0 punktów. Przykłady nie dotyczą działań w przemyśle lub w transporcie.